

סכסוכים ומחאות במזרח התיכון וצפון אפריקה (סמינר שנתי)

1381018601

1381019602

יום א': 14:00-16:00

שם המרצה: דר מנצור נסאסרה

דוא"ל: mansor@bgu.ac.il

דרישות הקורס והרכב הציון:

נוכחות והשתתפות - 10%
(פרזנטציה) - 20%
עבודות - 70% (עבודה מסכמת)
מבחנים - %
סיוורים - %
סה"כ - 100%

תקציר באנגלית

Since “the Arab Spring” started, many of us have been puzzled by the effective methods of civil movement and non-violent resistance that led to the toppling down of authoritarian regimes in the Middle East and North Africa. Ethnic and Territorial Conflicts and violence in the Middle East and North Africa still shapes the way we look at the region and its importance for stability. This course seeks to look behind the headlines and behind the blood to evaluate how successful we might prove to be when dealing with conflict in a region known as full of contrasts and changes. The range of tools in which we have to evaluate conflict and order is important, too. This course examines four key features of conflict and order in international politics and economy of the modern Middle East. The first part of the seminar will also introduce relevant theoretical debates from International Relations, political economy, territorial disputes and conflict resolution theories. The second part of the course provides a comprehensive approach to the study of political economy and territorial disputes in the Gulf. It pays attention to the traditional political economies of the Gulf and the impact of the discovery of oil and the transformation of their economies to rentier states (e.g. Iraq, Kuwait, Saudi Arabia and UAE). The third part of the course will look at cases of ethnic conflict in the MENA, looking at Syria, Lebanon, Turkey and Iraq. The last part of the course will investigate cases of refugees and humanitarian intervention since the Arab Spring (e.g. Kurdish minorities in Syria and Iraq, Iraqi and Syrian Refugees).

אוניברסיטת בן-

גוריון בנגב

הפקולטה למדעי

הרוח והחברה

המחלקה

לפוליטיקה וממשל

2020

2021

תקציר בעברית:

עם פריצתו של 'האביב הערבי' וגל המחאות המתמשך באזור, תחום סכסוכים וניהול סכסוכים הפך להיות אחד הנושאים המרכזיים שמאתגרים את הזירה הבינלאומית בכלל והמזרח תיכונית בפרט. המטרה של הקורס היא לאפשר לסטודנטים להתעמק בהבנת הגורמים לסכסוכים במזרח התיכון וצפון אפריקה לפי גישות ותיאוריות שונות ולהקנות כלים בסיסיים להתמודדות עם סכסוכים ומשברים באזור. הקורס מקנה לסטודנטים ידע היסטורי ותיאורטי מקיף בשלוש רמות מרכזיות: סכסוכים בינלאומיים ואתניים, סכסוכים טריטוריאליים, וכמו כן סוגיות מובחרות בכלכלה פוליטית וסכסוכים במפרץ. הקורס מורכב מארבעה חלקים מרכזיים: בחלק הראשון של הקורס, הדיון יהיה בעיקרו סביב גישות שונות של סכסוכים וכלכלה פוליטית בעולם הערבי. בחלק השני הקורס יתמקד בסכסוכים באזור המפרץ בדגש על כלכלה פוליטית במדינות כמו עיראק, כווית, סעודיה ואיחוד האמירויות. בחלק השלישי של הקורס ההתמקדות תהיה בקונפליקטים אתניים במזרח התיכון תוך התמקדות במדינות כמו עיראק, סוריה, לבנון ותורכיה. בחלק האחרון של הקורס נבחן את סוגיית 'האביב הערבי' והקונפליקט המתמשך עד לימנו, תוך התייחסות לכמה מדינות במזרח התיכון וצפון אפריקה. בסוף גם נתייחס למשבר הפליטים (סורים, עיראקים וכורדים) וההתערבות המתמשכת של המעצמות באזור.

חלק ראשון: היבטים תיאורטיים וחקר סכסוכים אתניים ומריטוריאליים

1-המפה המזרח תיכונית כמוקד לקונפליקטים: 100 שנה לסייקס פיקו

2- רק כללי: פוליטיקה והיסטוריה במזרח התיכון וצפון אפריקה

3-היסטוריות ותיאוריה: קונפליקטים במזרח התיכון וצפון אפריקה

*Mirjam E. Sørli, Nils Petter Gleditsch, Håvard Strand, (2005). "Why Is There so Much Conflict in the Middle East?" in *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 49, No. 1, pp. 141-165.

4. הגיאופוליטיקה של קונפליקטים במזרח התיכון

Bassel F. Salloukh, 2017. The Sectarianization of Geopolitics in the Middle East, in *Sectarianization: Mapping the New Politics of the Middle East*, ed. Nader Hashemi & Danny Postel, pp. 35-52

5. מיפוי של סכסוכים טריטוריאליים

Kenneth A. Schultz, 2017. Mapping Interstate Territorial Conflict: A New Data Set and Applications, *Journal of Conflict Resolution*, (61), 7. p.1565.

Rongxing Guo, 2012. *Territorial Disputes and Conflict Management: the Art of Avoiding War*, Routledge, pp.9-26: 56-72

עוגן גולדמן & אוריאל אבולוף, 2016: אלימות פנים-מדינתית במזרח התיכון. פוליטיקה: כתב עת ישראלי למדע המדינה וליחסים בינלאומיים, עמ' 137-165

6- גישות בתחום קונפליקטים אתניים

*Yiftachel, O. 2009, *Ethnic Conflict*, pp. 1-7

Ussama Makdisi, 2017. The Problem of Sectarianism in the Middle East in an Age of Western Hegemony, in *Sectarianization: Mapping the New Politics of the Middle East*, ed. Nader Hashemi & Danny Postel, pp. 23-35

Boaz Atzili & Burak Kadercan, 2018. Territorial Designs and International Politics: Inside-Out and Outside-In. Routledge, pp. 17-28

Mehran Kamrava, The Political Economy of Rentierism in the Persian Gulf in Mehran Kamrava (ed.), The Political Economy of the Persian Gulf States, Hurst, 2012, pp.39- 68 .

9. Political reforms and the Gulf Monarchies

Gerd Nonneman (2008), 'political Reforms in the Gulf Monarchies: From Liberalization to Democratization? A Comparative Perspective', in Anoushiravan Ehteshami and Steven Wright (eds), Reform in the Middle East Oil Monarchies, Chapter 1, Reading, UK: Ithaca Press.

10. Political Participation and Economy: Kuwait and the United Arab Emirates

Michael Herb (2009), 'A Nation of Bureaucrats: Political Participation and Economic Diversification in Kuwait and the United Arab Emirates', International Journal of Middle East Studies, 39 (4).

11- ערים וסכסוכים: הכלכלה הפוליטית של קירקוק והמאבק המתמשך עם בגדאד

Sofia Barbarani, 2017. A look into Iraq's disputed Kirkuk before referendum. Accessed at: <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/09/iraq-disputed-kirkuk-referendum-170923080251698.html>

* Denise Natali (2015). Settlers and State Building: The Kirkuk Case, pp. 114

12. עיראק וכווית 1991: קונפליקט טריטוריאלי או שליטה במשאבים כלכליים?

*Dorinda G. Dallmeyer (1991). *The Kuwait Crisis: Sanctions, Negotiations, and the Decision to Go to War*.

13-הסכסוך בין קטר ומדינות המפרץ

Deborah J. Gerner and Omur Yilmaz (2004). "A Question of Sovereignty: Bahrain, Qatar, and the International Court of Justice".

Stian Overdahl, 2017. Saudi and UAE Stumble Over Tiny Qatar. Accessed at: <https://magazine.zenith.me/en/politics/pyrrhic-manoevres-among-gulf-states>

14. המלחמה הקרה בין סעודיה ואיראן: תימן כמוקד סכסוך אזורי

*Peter Salisbury, 2015. "Yemen and the Saudi- Iranian 'Cold War'". Middle East and North Africa Programme, Chatham House, pp. 1-15.

ענבל ניסים-לובטון ועוזי רבי. תימן מ"מהפכת הצעירים" למלחמה אזורית, בתוך הגל השלישי: מחאה ומהפכה במזרח התיכון. עמ' 174-199.

15- הקונפליקט הטריטוריאלי המתמשך בסוגיית סהרה המערבית: הפוליסריו, מרוקו ואלג'יריה

*Jacob Mundy and Stephan Zunes (2015). Moroccan Settlers in Western Sahara: Colonialists or Fifth Column, ed. Oded Haklain and Neophytos Loizides, Settlers in Contested Lands: Territorial Disputes and Ethnic Conflict, pp. 40-75

חלק שלישי: היבטים בסכסוכים היסטוריים ואתניים, סוריה, לבנון, עיראק ותורכיה

16-הצרפתים בסוריה ולבנון: היבטים בהיסטוריה של הסכסוך האתני

*Daniel Neep, 2012, Occupying Syria under the French Mandate: Insurgency, Space and State Formation. Cambridge University Press, pp. 20-38.

17- לבנון העות'מאנית ושורשי הסכסוך האתני

*Ussama Makdisi, 2000. *The Culture of Sectarianism: Community, History, and Violence in Nineteenth-Century Ottoman Lebanon*, University of California Press, pp. 1-50

*אורן יפתחאל, 1988. מדינה, מרחב ויחסים אתניים: לבנון, קפריסין וישראל. מחקרים בגיאוגרפיה של ארץ ישראל, חוברת ט"ו. עמ' 76-104.

18-לבנון ומלחמת האזרחים, מקונפליקט אתני לבינלאומי

*Sami A. Ofeish, 1999. "Lebanon's Second Republic: Secular Talk, Sectarian Application", Arab Studies Quarterly, Vol 21, No 1, pp. 97-100.

19- מלחמת לבנון השנייה, פרספקטיבות מישראל ולבנון

Gavriely-Nuri, Dalia (2008) 'The `metaphorical annihilation' of the Second Lebanon War (2006) from the Israeli political discourse' *Discourse Society*, 19, 5.

אריה קצוביץ, 2008. מלחמת לבנון השנייה: היבטים תיאורטיים ונורמטיביים. פוליטיקה: כתב עת ישראלי למדע המדינה וליחסים בינלאומיים, חוברת 17, עמ' 37-46.

20-היבטים היסטוריים של הקונפליקט האתני בעיראק: הפלישה ב 2003

*Khalil Osman. *Sectarianism in Iraq: The Making of the State and Nation since 1920*, Routledge, pp. 79-91.

Patrick Porter, 2009. *Military Orientalism: Eastern War through Western Eyes* (London: Hurst & Co, pp.55-84.

21- נאו-ליברליזם ובניית עיראק אחרי 2003

*Eric Herring, 2008 'Neoliberalism Versus Peace Building in Iraq', In Pugh, Cooper and Tuner, Whose Peace?, pp. 47-64.

Curtis H. Martin (2005). "Going to the United Nations: George W. Bush and Iraq".

חלק רביעי: הקונפליקט הישראלי-פלסטיני: הדגשים בסוגיות המרכזיות בסכסוך

מלחמת הנרטיבים וההיסטוריונים החדשים: 1948 ואחרי

אניטה שפירא, "פוליטיקה וזיכרון קולקטיבי – הויכוח אודות 'ההיסטוריונים החדשים', בתוך: בין הזוון לרוויזיה, עמ' 367 – 391.

לורנס ג' סילברסטיין, "היסטוריונים חדשים וסוציולוגים ביקורתיים: בין פוסט-ציונות לפוסטמודרניזם", תיאוריה וביקורת, 8 (קיץ 1996), עמ' 105 – 122.

המאבק על עתיד ירושלים: ירדן, הפלסטינים וישראל

Dumper, M. (2014) *Jerusalem Unbound: Geography, History and the Future of the Holy City* (New York: Columbia University Press), introduction.

סוגיית הגבולות וההתנחלויות

עמר, נטע. 2005. "חששות באכיפת המשפט הבינלאומי ההומניטרי- החומה ותוכנית ההתנתקות", עזאלה, (16), עמודים 1-9.

הפליטים הפלסטינים במדינות ערב: אינטגרציה או הדרה

Shaul Bartal, 2013. The Palestinian Refugee Problem Resolved *Middle East Quarterly*, Vol 20, No 4. pp. 29-40.

חלק חמישי: האביב הערבי והקונפליקט המתמשך במזרח התיכון

האביב הערבי והתנגדות לא אלימה: הדרך לדמוקרטיזציה?

אלי פודה ואון וינקלר, 2017. הגל השלישי: מחאה ומהפה במזרח התיכון, כרמל-ירושלים. עמ' 25-40

עוגן גולדמן & אוריאל אבולוף, 2016: אלימות פנים-מדינתית במזרח התיכון. פוליטיקה: כתב עת ישראלי למדע המדינה וליחסים בינלאומיים, עמ' 137-165

סוריה ולוב: מאביב ערבי למלחמת אזרחים והתערבות הומניטרית בינלאומית

*Maya Bhardwaj, 2012. "Development of Conflict in Arab Spring Libya and Syria: From Revolution to Civil War", *The Washington University International Review*, pp. 56-76.

Mehrdad Payandeh, 2012. "The United Nations, Military Intervention, and Regime Change in Libya". *Virginia Journal of International Law*, Vol 52, No 2, pp. 355-402.

האביב הערבי וסוגיית המיעוטים: הכורדים בסוריה, תורכיה ועיראק

*Dawn Chatty, 2017. Syria: The Making and Unmaking of a Refuge State, C. Hurst, pp. 111-145.

האביב של טוניסיה ומצרים

אלי פודה ולימור לביא, 2017. מצרים: האמנם מהפכה? בתוך, הגל השלישי: מחאה ומהפה במזרח התיכון, כרמל-ירושלים. עמ' 79-107.

*Corinna Mullin, 2014. *Tunisian Revolution and the International-Domestic Nexus*. In, Larbi Sadiki, Routledge Handbook for the Arab Spring, Courtesy of Routledge, pp.89-104

משבר בינלאומי: הפליטים העיראקים והסורים בירדן

*PINAR YAZGAN, DENIZ EROGLU UTKU, IBRAHIM SIRKECI, 2015. Syrian Crisis and Migration, Migration Letters, Volume: 12, No: 3, pp. 181 – 192.

*Sarah Kenyon Lischer, 2008. "Security and Displacement in Iraq: Responding to the Forced Migration Crisis". International Security, Vol. 33, No. 2, Pages 95-119

סיכום: המזרח התיכון והמשברים בעידן הקורונה